

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold. — Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Soharju na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku **Antonu Laknarju**, na Starem trgu (Piazza del Duomo) h. št. 361. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. **Oznani** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

Ljudske šole in nemški jezik.

V Avstriji sploh in na Goriškem posebno so bile ljudske šole prav na slabem, tako da so se slišala v državnem zboru na Dunaji večkrat očitavanja, da potrosi naša vlada na leto več za žrebce, ko za vse šole cele Avstrije.

Nerečni izid osodepolne vojske leta 1866 na Pemske so pripisavali centralistični časopisi pruski inteligenciji in avstrijski nevednosti; zato je šlo od tistega časa vse prizadevanje vlade na to, da se razširi med ljudstvom inteligencija — omika — in da se spravi v armado več izobraženih moč kot le mogoče.

Vsled tega smo dobili nove vojne in pa šolske postave.

K zadnjim spada v prvi vrsti drž. postava 14. maja 1869, ktera je poshrla z malimi in nebitvenimi premembami tudi deželne posta za Goriško.

„Ljudska šola“, pravi §. 1. „ima nalogo, otroke moralno in versko izgojevati, njihovo duševno dejanje razvijati, jim pridobivati znanosti in pripravnosti, ki so potrebne za nadaljno izobraževanje za življenje, in vstvariti podlago, da se izgojijo vrli ljudje in vrli državljani“.

Vidi se iz tega, da so ljudske šole namenjene za *izobraževanje* ljudstva, in ne za to, da se otroci že v njeznih letih mučili z naučenjem *nemških besedi* in *nemškega jezika*.

Ker so spoznali in priznali vsi pedagogi vseh vekov, da se ne da doseči omika ljudstva na drugi kot le na podlagi

maternega jezika, postale so tudi na Goriškem ljudske šole narodne, in zato je se podučujejo otroci na slovenskem Goriškem v slovenskem jeziku. Dosledno se je morala posloveniti nekoliko tudi bivša zglednoglavna šola, sedanja vadnica, v Gorici, ker se je vpeljal slovenski kot učni jezik v slovenske razrede te šole.

Nasledki tega pa, da so postale ljudske šole narodne, bili so za germanizatorje v Avstriji jako nevšečni, ker se je pokazalo, da umejo učenci, ki iz narodnih šol prestopajo v nemške srednje šole, le malo nemškega jezika, in da nastajajo v srednjih šolah skoraj nepremagljive zavire za poduk v nemškem jeziku.

Narodni pedagogi in deželni zbor goriški so našli koj zdravilo tej bolezni, ker so logično modrovali ter tirjali odločno, da naj bi vlada dosledno postopala in vpeljala narodna jezika tudi v srednje šole, ker bi s tem mahoma odpadle vse ovire, ki zabranjujejo uspešno podučevanje v tujem nemškem jeziku.

Naj odločneje je postopal dež. zbor goriški, kedar je šlo za postavu zastran višje realke v Gorici; on je predlagal, namreč, da se imajo vpeljati na tej srednji šoli vstrični razredi za slovensko in laško mladino, s slovenskim učenim jezikom za Slovence, z laškim za Lahe.

Ali visoka vlada tega predloga ni potrdila z izgovorom, da bi taka osnova višje realke vzročila vladi preveč stroškov, in da bi toraj morala dežela pomnožene stroške nositi: Ker je pa ta vladni predlog dež. zbor zavrgel, ostalo je vse pri starem, o-

stal je namreč tudi na viši realki v Gorici nemški kot učni jezik.

Ker je pa visoka vlada zavrgla ta naravni lek za odstranjenje zavir za uspešno podučevanje naše mladine v srednjih šolah, morala je sama iskati drugega pomočka.

Po dolgem iskanju se pozdeva, da meni ministerstvo za nauk, da je ta lek našlo. Čujte pa vsi pedagogi, v čem bi imel biti ta čudepolni lek!

Ti zdravniki modrujejo blezo tako. V srednjih šolah v Gorici je in *mora* ostati nemški kot učni jezik; ker pa učenci, ki prihajajo iz ljudskih šol va-nje, znajo le slabo nemški jezik, treba je za to skrbeti, da se ga bolj popolnoma naučijo že v ljudski šoli; ker, ako to dosežemo, modrujejo rečeni gospodje, ni nikake zavire več proti podučevanju mladine v nemškem jeziku v srednjih šolah.

Da se pa to doseže je neogibljava potreba, da se ljudske šole sopet ponemšijo, in ker se to ne da mahoma storiti, mora se malo po malem.

Ti gospodje so našli tudi postavno odločbo, da opravičijo svoje ravnanje, in sicer v §. 6 zgoraj navedene postave. Ta §. se blezo tako glasi: „O učenem jeziku in o poduku v *drugem deželnem jeziku*, odločuje po zaslišanju tistih, ki šolo vzdržujejo, v mejah postav, dež. šolska oblastnija.“

Na podlagi te določbe letajo okrožnice na krajne šolske svete, ktere jim priporočajo, naj bi vpeljali v ljudske šole tudi poduk enega družih deželnih jezikov.

Ker je pa obče znano, da sta na Goriškem le dva deželna jezika, slovenski in

Listek.

Živenje ali življenje?

Ako se ne motim, je bil začel časnik „Naprej“ v Ljubljani pisati življenje namesti pri nas navadnega življenja. Se vé, mi Slovenci smo taki, da vsako novico sprejememo, in ji državljansko pravico damo. Taka se je godila uže marsikteri besedi, ki so se po tem pri naših pisateljih udomačile kakor nego, zaradi, kajti itd.; tudi tisti nesrečni ka se nam je začel urivati, ki pa, ako Bog da, ne prejde tako daleč, da bi se reči moglo, da je v občno rabo sprejet. Tudi stoperv, ščinoma, in kar je tema podrobnih Hrvatic *), se nam ponujajo, in gotovo je bode naša mladina z obema rokama objela, ktera navadno vsak nov dozdej še nam nenavadni izraz, da ga le kje ulovi, željno sprejema. Čudim se le, da se naši mladenči še niso lotili Cegnar-

jevega in Levstikovega oti n. p. obernoti, poginoti, pokleknoti itd. Res, da mi pišemo in govorimo oberniti, poginiti itd. in le pri glagolu minuti ali miniti govorimo in pišemo v deležji preteklega časa minul, minula, minulo, bolje bi bilo minol, minola, minolo, ker se staroslovenski nosnik on v našem slovenskem jeziku pravilno piše in govori n. pr. pont = pot, ronka = roka, obronč = obroč, tedaj tudi minonti = minoti, obernonti = obernoti. In proti vsi doslednosti pišemo ali govorimo muka, namesti moka = monka, mučiti, namesti mōčiti = mončiti, mučenik namesti mōčenik mončenik. Tū so prvi, ki so iz samega strahu pred besedami martra *), martrati, marternik, češ, da so nemške besede, po hrvaški besedi muka segli, brez premislika besedo v hrvaški suknjici med naše čisto slovenske sprejeli, in ji niso slovenskega

*) Latinec ima besedo martyr, martyrium, Italijanec martire, martirio, Nemec Martur, Marterthum, Martyrer, Francoz, Španec, Englez itd. tudi; beseda pa je grška μαρτυρα, μαρτυριον. Ne vem tedaj, zakaj bi se imeli samo mi Slovenci te besede bati in ogibati?

krila dali. Godilo se je tedaj tej besedi, kakor mnogo drugim, ki se kar naravnost sprejemajo, in nobeden ne pomisli, da bi je po slovenski oblekel. Tako je skoraj z besedo življenje, namesti življenje. Beseda življenje ima domačo slovensko obleko, je sploh znana, vse naše slovensko ljudstvo govori to besedo, in dosedanji slovenski pisatelji so vsi sploh pisali življenje; sedaj pride nekemu na misel, življenje pisati, in glej! za njim se vsuje truma mladih pisateljev, in hajdi! veljati ima nova oblika življenje, namesti domačega življenje. Je li to prav? Potipajmo besedi žilo, pogledjmo ji kerstni list.

Slavni *Jožef Dobrovski* piše v predgovoru k svoji staroslovenski slovnici takole: „Slavenski bolj Slovanski, ali Slovenski jezik v naj širšem smislu se deli v dve vrsti itd.“ ter dokazuje, da k prvi vrsti spajo: ruski, staroslovenski, ilirski, serbski, slovenski jezik, k drugi vrsti pa česki, slovaški, lužiski in poljski. Kako se ločite obé vrsti, vidi se iz teh in enakih besed:

*) „Ščinoma“ je tudi Kanalka, Tominka in Kobarika. — Ur.

laški, in ker se gospodje bojijo, da bi krajni šolski sveti vpeljali laški jezik v ljudsko šolo, so za to skrbeli, da se po merodajnih osebah načelniki šolskih svetov ustmeno podučujejo, in okrožnice pravi pomen razlagajo. Ti gospodje podučujejo torej načelnike krajnih šolskih svetov, da drugi deželni jezik, ktereга naj vpeljejo kot predmet v ljudske šole, ni niti slovenski, niti laški, ampak **nemški** (čujte, čujte!!!) in da bi torej imeli nemški jezik v ljudske šole vpeljati.

(Dalje prih.)

Nekaj v poduk pa tudi za kratek čas.

Že tačas, ko sem še v šolo hodil, sem bil za svoj materni jezik ves unet; ali nobenega ni bilo pri nas v Gorici, da bi bil ukaželnim mladenčem roko podal in pot pokazal, po kateri se more priti do popolnega znanja svoje materinščine. Blagi gosp. *Valentin Stanič*, je bil takrat edini mož, kteremu je bilo v naših krajih za povzdigo naše mile slovenščine kaj mar, toda kdo je k njemu zahajal? Po naključbi sem kakšenkoli k njemu prišel, in s časom se bolj z njim seznanil, in reči moram, da me je nagovarjal, naj poskusim kaj slovenskega napisati; tedaj sem par pesmic po nekem nemškem originalu spisal, in da bi me še bolj užgal za domačo reč, in za delovanje na polji mile slovenščine, dal je blagi gospod moje omenjene pesmice med svojimi natisniti. Bil sem menda takrat v šesti ali sedmi šoli, ako se ne motim leta 1836 ali 1837. Marsikaj mi je govoril, kako treba slovensko pisati in sestavljati, in mnogokrat je v tem pravo zadel, toda mi je vselej pristavljaj, da se nimam odveč na te njegove nauke in svete, gledé na pravilnost jezika, zanašati, ker se sam ni nikoli slovnice učil.

Kar sem le mogel slovenskih knjig v roke dobiti, vse sem željno prebiral: katekizme, evangelije, življenje svetnikov Veritovo, slovenske molitvenike itd., saj drugih slovenskih spisov nismo v Gorici nikakor najti mogli. Lahko si mislite, s ka-

kim veseljem, smo se vrgli nad Ahaceljnov Štajarske in Koroške pesmi, ko so bile na svetlo dane! Te smo še le prebirali, pa tudi z veseljem prepevali! In ker so bili napevi pridjani, in sem kaj malega muzikalne note poznal, nisem si dal miru, dokler nisem vseh napevov iz glave znal. Tu smo tedaj peli:

Eu hribček bom kupil, bom terte sadil,
Prijetle povabil, še sam ga bom pil.

Ah pa:

Preljubo veselje, oj kje si doma?
Povej kje stanuješ, moj ljubček serca?

Sicer smo več družih pesmic znali, dobro ali slabo zloženih n. pr.:

Poslušajte pjanci! birt z vami govori:
Lahi, Nemci in Krajci, vsi pijete radi;
Glejte, če je kaj v mošnici,
Vince je še v lodrici:
Le k meni pridete, pa za mizo sedite!

Kaj radi smo prepevali zabavljivo:
Fantič:

Postojte s tovari, da vprašal bom vas,
Al imate doli iz ilovce bas.

Ribničan:

Al lesem 'maš priti, da mero bom vzel;
Boš vidil po riti, kako bo zapel!

Velikrat smo prepevali prepir med zakonskima, ali pa tudi to-le:

Ne dajte ženam, da b' hlače nosile,
Da bi proti vam oblast zadobile;
Če se češ podati, začne gospodvati:
Gorje tebi mož, za sužnjega boš!

In enakih brez števila, ki se nahajajo večidel tudi uže natisnjene v zbirki, ktero je Koritko v Ljubljani v petih zvezkih pod naslovom: „Pesme krajskega naroda“, na svetlo dal. Meni pa so tiste pesmi pred vsemi drugimi všeč bile, ki so bile bolj resnobne. Zato sem, ne vem kolikrat, tisto Andraševo pesem v Ahaceljnovi zbirki:

Kje ste leta vi pokoja?

Mirna leta, kam ste šla?

sam prepeval, pa s kitaro si zraven brenkal.

(Dalje prih.)

razum, izdati, korabelj (korablja), zemlja, postavljen, salo, krilo, moliti, peči, moči, peč, moč, zvezda, cvet, ta, pepel, ptica, studenec itd. Vse te besede spadajo k prvi vrsti slovanskih jezikov; iste besede se izgovarjajo v drugi vrsti tako-le: rozum, vydati, korab, zemje, postavljen, sadlo, kridlo, modliti, peci, moci, pec, moc, hvezda, kvet, ten, popel, ptak, studnica itd. Pisme l ali lj pritaknjeno za ustniki b p m v je splošni znak po kterem se ločijo jeziki prve vrste od jezikov druge vrste. Naš slovenski jezik spada k prvi vrsti, ergo... Ne ugovarjaj: Živenje izhaja iz glagola tretje vrste živeti, ki mora imeti deležje živeti, od tod živjenje, kakor grmenje od grmeti, hrumenje od hrumeti, hrupenje od hrupeti, krvavenje od krvaveti itd. Ako pišeš in govoriš trpljenje od trpeti, zakaj ne tudi življenje od živeti? Ako pa misliš, da moraš življenje pisati in govoriti, ker to terja analogija drugih enakih izpeljank od glagolov tretje vrste, tedaj piši in govori tudi trpenje, a ne trpljenje. Ako

moramo tudi na splošno rabo in navado, ki je kolikor je meni znano, pri vsih naših Slovencih, nekaj gledati, ne vem, zakaj bi navadno besedo opustil, pa jo z nenavadno zamenil *). Te misli so me obhajale, ko sem ni davno v nekem slovenskem časniku življenje zraven besede trpljenje bral. Da bi bil gosp. pisatelj tudi trpenje zapisal, tedaj ne bi bil tudi jaz tu ničesar imel grajati: ali ta nedoslednost se mi je zdela omenjenja vredna.

Pa ker uže od takih reči govorim, naj mi bo pripuščeno, še eno pravopisno opombico dodati. Neki pišejo omeneni namesti omenjeni, nepremeneni namesti nepremenjen, menenje namesti menjenje itd. Tudi v našem „Glasu“ sem ne zdavno nekaj

*) Usus loquendi est tyrannus, je nekdo rekel. Navada pa terja, da pišemo, kakor res govorimo, namesti življenje. O tem jo tudi Horaci tako mislil, t. j., da moramo pri pisanju na obstoječo navado govorjenja gledati, ker pravi: Multa renascentur quae jam ceciderunt, cadentque.

Quae nunc sunt in honore vocabula, si volet usus, Quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi. (Hor. ad Pison.)

Dopisi.

S Tominskega, 10. julija. „Slovenski Narod“ ni narod slovenski. Narod slovenski je veren; od pradedov sprejeta katoliška vera mu je najdragocenejši zaklad, narodnostin katoliška vera ste mu v tako ozki zvezi kakor duša in telo, da si ene brez druge niti misliti ne moremo. — Kedor prezira vero Slovencev je odpadnik, kakor on, kateri slovenski jezik prezira, če ne še hujski.

Dopis „iz Ptuj“ v št. 154. „Slov. Nar.“ napada katoliške duhovne piscoč: „Našim duhovnikom je papež več kakor slovenski narod, za voljo tega so ultramontanizmu narodni program žrtvovali. Smešno in vendar resnobno. Komur ni na maru papež, je dejansko od katoliške vere odstopil, kedor katoliško prepričanje ultramontanizem imenuje, katoličanstvo zasmehuje. In taki bi hoteli katoličane zastopati. — Konjsko kopito slovenskih izrodov je jih prizadevanje ljudstvo slepariti; da kedor, s papežem drži, narodnjak ni. Prečudno to! Ako se španjski državniki potezajo svojo ljudovladado na federalni podlagi utrditi, zakaj bi to v Italiji ne veljalo? Ako mi blagor Avstrije v federalizmu spoznavamo, ako nas pritisk ustavaških centralistov boli noter do kosti, ako svobodo ljubimo, zakaj bi tudi Rimu in Rimljanom ne želeli, da bi železna palica kralja Poštenoviča ne odlegla? Pojem svobode zanikuje vsako silo. Papež ni svoboden, Rimljani niso svobodni. Dajte Italijo Italiji nazaj, naj neha vsak pritisk. Kar sila zjedini bo sila razušila; kar se prostovoljno zveže, ostane. Vsak svobodnjak, ako je poštenjak, obsojuje silo, katera se papežu godi.

Ves verni slovenski narod terja od svojih zastopnikov varstva naj svetejših pravic svojih do vere in narodnosti. Komur je vera prazen glas, išče samega sebe, ne išče nas.

Pročiten je tir „Slov. Nar.“ a tout prix liberalce, katerim je edina narodnost njih bog in njih vera v državni zbor spraviti. Slovenci! Take može na Dunaj poslati, bi se reklo: jagnje volku v varstvo dati.

takega vže bral. Jaz sem vselej mislil, da se deležja iz nedoločivnega na iti in niti tako delajo, da namesti končnice ti pristavljamo en, iz česar potem sledi, da se ostali i pred končnico en v j spreminja, n. pr. omeniti, omeni-en = omenjen; nepremeni-en = nepremenjen, tedaj tudi meniti (meinen), menjen, in od tod menjenje (Meinung). Tako vzdigniti, vzdignjen, pripogniti, pripogujen itd. Jaz mislim, da se ta j tudi v govorjenji sliši, vsaj na Goriškem in Dolenskem, in morebiti tudi še drugod. Dobro bi bilo, da bi se vsi enega pravila držali.

Mislim da mi nobeden za zlo ne vzame, da sem svoje misli o besedi življenje ali življenje, in o tem, da se ima j v primerih tem zgorejim enakih pisati, tu objavil, posebno, ker mi je za stvar šlo, ne za osebe, in da po pravici povem, še ne vem, kdo so tisti, ki tako pišejo, ter mi priložnost dajejo, da tudi jaz svojo povem. Naj bi več njih tako delalo, gotovo bi se dala marsiktera reč bolje pojasniti, in mar-

V Gorici, 17. julija. — Naši Goričani se kolere bojijo. Poročila, da se ta azijska kuga po nekterih mestih na Laškem (zlasti v Benetkah) širi, so dala našim mestnim očetom povod, da so v zadnji seji veliko o tem govorili, kaj naj se stori, da se temu sovražniku pot zagradi. Sklenili so, naj občinski zdravnik in obč. inženir po celem mestu stanovanja pregledata in kar bo treba zaukazeta. Nad tem se „Isonzo“ spotika in tirja, naj se mesto v štiri okraje razdeli, in v vsakem okraju sposobnim možem poseben delokrog odkaže. S tem smo skoro tudi mi zadovoljni: kakó neki bosta dva človeka, ki imata že tako mnogo dela, celo mesto obhodila in vsako luknjo ogledala!

Ulico zraven škofije mislijo širiti. V ta namen bo treba tri hiše podreti, ali posestniki bi jih radi drago prodali. Batiggi-eva (prav za prav Batič-eva) hiša je kakor pravijo, v prav revnem stanu, pa vendar praša njen gospodar 45,000 gold. za njo, Stechina svoje pa bojda ne dá spod 100,000 gold. Ali jih jima pa kdo da, je drugo vprašanje. Scalettari-ju ki je svojo hišo proti ozki ulici (contrada stretta) višal in širil, so delo vstavili. Prav bi bilo, da bi se ulica zraven škofije nekoliko seširila; s tem bi mesto nekoliko na lepoti pridobilo in ljudski gnječi, ki je posebno tržne dni velika, bi se vsaj nekoliko v okom prišlo.

Pa kako se bo ta sklep izpeljal, ker imamo tako po malem denara! Municipij menda ni preobložen z bankovci, drugače bi mestni očetje ne bili predlagali, naj vzame mesto 25,000 gold. na posodo. Pač čudno je, da dandanes skoro vsem občinam denarja manjka.

Goriški odsek za dunajsko svetovno razstavo je namenil 6. rokodelcem (v prvi vrsti mizarjem) vsakemu 100 gold. dati, da pojdejo na Dunaj razstavo gledat, da bi potem to, kar bodo tam lepega in koristnega videli, doma priporočali. Kdor misli za to nagrado prositi, naj se oglasi pri omenjenem odseku do 25. t. m. Prosilec mora biti na Goriškem doma, in mora imeti vsaj 24 let. Toraj rokodelci, zlasti pa vi mizarji, pozor! Mogoče je, da tudi kakoga Slovenca ta sreča doleti.

J. Kregal, uradnik pri dež. odboru je poslal nidažno vodstvu dunajske akade-

mije znanosti obširno in brž ko ne tudi temeljito razpravo „o vzroku potresov“. J. Kregal je Slovenec, iz Ročinja doma.

V sredo, na god Matere Božje karmelske, so hodili Goričani od zora do mraka skoro v celih procesijah na Kostanjevico, da so tam gore molili in lep razgled na goriško okolico uživali. Na Kostanjevico hoditi se vsigdar spleča, sosebo pa zdaj, ko vročina tako hudo pritiska.

Ogled.

Avstrija. Politiško obzorje ni prav čisto nad glavami naših gospodarjev, ustavakov-centralistov in gg. ministrov: zbira jo se megla nad njimi in nič dobrega se jim ne prerokuje; govori se že o testamentu sedanjih ministrov: Tako daleč nismo menda še prišli, ali da druga sapa pihlja v krogih, ki so merodajniši, ko ministri, zdi se gotovo. Kričači imenujejo, kar se snuje, reakcijo; drugim je, kar se zdaj plete, začetek porazumevanja z opozicijo. Lepo pospešuje porazumenje to, da so si nemški „stari“ in „mladi“ v laseh in da svet spoznava, kakšni ljudje so to. Dalje je bil minister za kupčijstvo, ki je preiskaval neke sleparije pri upravi Lvovsko-črnoviško železnice, prisiljen, izročiti spise sodniji, kar je znamenje, da je našel dokaj gnjilega. Zapleteni pa so v to vmazano zadevo „možje“, kakor nekdanji vsega-mogočni Giskra in to je mogočen udarec na vso stranko njegovo. Temu pridajmo borsno in finančno krizo in slednjič še „krach“ svetovne razstave, ktere načelni vodja je potrosil že vseh 17 milijonov gold., ki mu jih je bil dovolil drž. zbor; in pomislimo, da v vse to je mnogotero zapredena zdaj gospodujoča stranka, na kateri slovi vlada, pa vidimo, kako nestolna je njena podlaga. Da se sedanji red reči maja, kaže tudi celó ministra Stremayr-ja pogum proti učiteljem in profesorjem vkljub liberalnemu časnistvu, ki jih šunta k vporu. Znabiti, da je g. minister sam spoznal, da, kakor do sedaj, ne gre več; da mora kočijaš prečile konje brzdati, a ne konji njegova vlačiti; znabiti pa tudi, da se mu je z višega mesta pomignilo in reklo: „Oho, počasi, da se voz ne zverne“. — Komaj je razvpiti minister Bobies-e in Bobiež-čke en malo ukrotil, že ženejo liberalci vnovič hrup proti njemu. V Inspruku imajo namreč bogoslovsko učilišče na ondašnjem vseučilišču Jezuiti. Lani 26. jun. se jim je vzela pravica, izvoljenim biti za rektorja (ker je bila vrsta ravno na njihovo fakultät prišla). letos pa je min. Str. rešil neko prošnjo svetnih učilišč tako, da pravico, udeležiti se voljenja, kedar se rektor voli, brez dvombe imajo. Tedaj pasivne pravice nimajo, aktivno imajo. Da si jim minister nove pravice ni dal, ampak le staro pustil vendar je to — pravijo kričači — nagnenje h klerikalizmu, je reakcija!! G. Stremayr-ju se očita, da se hoče vzdržati na ministerskem stolu, tudi če pride drugo ministerstvo. — Govorilo se je, da bodo v kratkem volitve za novi drž. zbor, zdaj se pa spet trdi, da bodo še le jeseni.

Na Dunaj je prišel 14. t. m. kralj vrtinberski. To je še skor edino, kar razstavo nekako povečuje, da hodijo gledat

tuji vladarji, in da njim na čast naš dvor lepe slavnosti napravlja. — Tudi pregnana španska kraljica Izabela je zdaj v Beču.

V tem, ko se liberalne stranke v nemških deželah in mestih očitno - in gotovo ne našim nadam na škodo — rušijo in se tako pot gladi k bolji prihodnosti gledé naših ustavnih zmešnjav; zasipa se pri nas ista pot, da je sramotno. Kar je nekaj časa, kaže vsak list „Slov. Naroda“ jasniše, kako globoko je že brezdnó, ki ga Narodovci kopljejo našemu narodu. Če Vam je to pot, gospóda, do blagostanja našega in do cilja, ki Vi sami trdite, da ga imate potem moramo obupati nad Vami. Mi Goričani poznamo ital., nemško in slovansko časnistvo, a zagotovimo Vas, da ne poznamo ga lista, da bi takih odkrito osebnih napadov prinašal, kakor so naj novejši zaleti v dr. Bleiweis-a in v g. Kluna (v podlisteku).

Po drugi strani pa je prav, da naš narod spozna in pokusi sad, ki je vrasel in dozorel iz semena, zanesenega po večem z Dunaja, kjer je na prodaj pri „prvem izmed živčih pesnikov“ (pri pesniku „črne drhali“).

Dne 14. jul. so zbornali Vošnjakovci volilen shod v Postojno; 70 mož je prišlo neki skup. In — uganite, koga so postavili za kandidata? Dr. Razlaga! in to nekaj mesecev po sklepu lanske sesije d. zbora kranjsk. in po vseh znanih in nezvanih dogodkih, in po tem, ko se je bil g. dr. R. iz javnega življenja umaknil. V tem grmu zajec leži. Če g. R. kandidaturo prevzame, bode utrjen naš sum gledé nekih razmer, ki je znabiti pozneje pojasnimo.

Ban hrvaški bo gotovo Mažuranič.

Ogerski zbor je odložen.

Vnanje države. Prusko-nemški Bismark počiva v Varzin-u; ugiba se, ali odstopi od ministerstva ali ne. Naj stori, kar mu je drago, gotovo je, da jo je mož z marsičem, kar je storil po vojski precej zagazil. V novem nemškem cesarstvu ni več zlato vse, kar se svetli; sè slavo gre že enmalo navzdol.

Francija se je že čudovito spomogla po vojski. Te dni je v Parizu in Versalju šah perzijski, ki je bil popred na Ruskem, Pruskem in Angležkem. Med drugimi svečanostmi njemu na čast, bil je vojašk razgled. Stan vojaščine je tak, da se smejo Francozi z njo ponašati. Ta mesec začnejo tudi še zadnji nemški vojaki francosko deželo zapuščati; v enem mesecu jih ne bo več na francoskih tleh, Francoska bo zopet samosvoja. In pri vsem tem, da so Francozi splečali ves ogromni vojskni dolg, kaže njihov državni preudarek, da stroški dohodkov ne presegajo. — Še naj omenimo, da, ko je šah sprejel poslance tujih vladarjev, pogovarjal se je posebno prijazno s papeževim poslaneom (nuncijem).

Italijansko ministerstvo jo sestavljeno; 3 ministri so od poprej. — Ker romanja na Francoskem italijanski vladi nič kaj prav ne diše, ker se boji, da ne bi se po romarskih shodih Francozi navdušili za rešenje sv. O. papeža in njegovih dežel, pravijo da se je od laške strani to francoski vladi očitalo. — Papežev general Kanzler je v Parizu.

siktera napaka v naši pisavi odpraviti.

Dodatek.

Vtaknjenje pismenke l ali lj za ustniki je posebno pri Gorici in v okolici tako navadno, da je še v takih besedah rabijo, ktere drugi Slovenci brez te pismenke izgovarjajo, tako n. pr. pravijo tukajšni Slovenci zdravlje, Orehovlje (iz česar so Lahi naredili Racogliano), Vrhovlje, ali kakor Brici izgovarjajo, Vrhulje, Lahi pa Vercoglia, Bajtovlje, od kodar popačeno Batulje, grmovlje, in sploh v vsih enakih skupnih imenih na je za ustniki. Zato bodo naši tukajšni Slovenci gotovo tudi raje življenje govorili, kakor živenje.

Španska republikanska vlada je med dvema ognjema — med Karlisti in komunardi (ali internacijonalci). Poslednji so že v dveh mestih gospodarji in se izkazujejo s požiganjem hiš in morenjem ljudi. Vlada bi hotela rada biti krepka, pa nima s čim, ker je armada ne uboga; vojaki se marveč svojim častnikom vstavljajo. Med tem Karlisti napredujejo in so pretekle dni zopet eno republikansko četo premagali.

Domače novice.

(Duh. spremembe) Č. g. Franc Pittoriti, kaplan v Škodovski gré za administratorja v Belvedere.

(Mihael Golob), osmošolec goriškega gimnazija, je pretečeni petek v Soči utonil. Pri kopanju ga je krč prijel in drugi dijak, vidoč prijatelja v nevarnosti, mu hiti na pomoč, pa ga ni mogel odtrgati Sočinim valovom. Trupla njegovega še niso našli. — V kratkem času je zgubil gor. gimnazij dva izmed najizvrstnejših dijakov. Prvi je bil že omenjeni Golob, drugi pa šestošolec J. Kumar, ki je meseca junija na svojem domu v Kviškem umrl.

(Ogenj). V četrtek (10. t. m.) ob 2. po polnoči je gorelo v Furlani-evi hiši na Studencu. Škodo so trpele stranke s tem, da so svoje blago v naglici na cesto metale in s tem marsikaj poškodovale.

Razne vesti.

— *Konje striči je zdravju koristno* — pod tem naslovom je prišla ravnokar knjižica s podobami na svetlo od živinozdravnika Avg. Zündel-na v Strassburgu. Pisatelj začne svoje razlaganje s tem, da pravi, da so nekateri hudo zoper to, da se konj striže, češ, da je to proti naravi, da je škodljivo; drugi pa in z njimi tudi pisatelj trdijo, da konja striči ga dela močnega, ga varuje mnogih bolezni in tudi ozdravi nekatere bolezni. Kaj tacega trditi, je res čudno, če tudi se tajiti ne dá, da konj pozimi bolj dolgo dlako dobi, pa jo spomladi zgubi; pisatelj vendar sam pravi, da je koristno le za take konje, ki so za nagli ték kakor poštarški in fiakarski konji, ali ki so za težko vožnjo, — za druge ne. Zlasti se prileže takim konjem, ki pozimi dobijo dolgo dlako in se zato radi potijo; če pa se konj zelo poti, zgublja s tem moč, pa se tudi lahko prehladi. Tudi se striženi konji lažje dobro štriglajo in snažni držijo; tudi nadušljivim konjem, konjem z oteklimi nogami tekne. Pisatelj priporoča tudi zboljšane škarje, ki veljavo 8—10 gold. in s kterimi se celi konj v 4 do 6 urah ostriže. — Če tudi pisatelj prav temeljito obdeljuje svoj predmet in je zelo zavzet za to, da se gori imenovani konji strižejo, vendar konje striči ne bode menda nikoli v navado prišlo.

(„Nov.“)

— *Kolera* se je zadnje dni na Dunaji prikázala; do konca preteklega tedna je bilo neki že 60 slučajev znanih. Zopet eden in morda ne najslabjši sovražnik dunajske razstave.

— *Na Štanjelski pošti oddano pismo* nam o letini na Krasu to-le pové: Tudi pri nas bo letina slaba. Naš glavni pridelek, vino, nam da malo upanja. Grozdja se je bilo malo za-

rodilo, pa še to se sedaj zgublja; tudi bolezen na trtah se je že prikázala. Pšenice bo malo, rži še manj. Krompirja je prav malo, pa še ta gnije. Le sena smo veliko nakosili in pri prav lepem vremenu posušili in pospravili.

— *V Alzaciji*, poprej francoski, zdaj nemški deželi, je te dni tako lilo, da je 7 vasi pod vodo.

— *Potres.* — V mestu *Frosinone* na Laškem so imeli 12. t. m. na god sv. Mohora in Fort. hud potres ob 7. zjutraj. Hiše so se močno tresle in zvonovi v zvoniku so sami ob sebe zvonili. Cerkev je močno poškodovana; ljudje so od strahu na trgu in na cestah zraven mesta prenočili.

— *Družba sv. Mohora.* Tisk letošnjih družbinih knjig bode te dni končan. Ravnokar je dovršen V. zvezek: „Živali v podobah“. Obsega 8½ tiskanih pol in opisuje raznovrstno golazen: želve, kornjače in črepahe: krokodile, kuščarje, zmaje, strupene in nestrupene kače in izmed dvoživk: žabe, močarade in pupke. Kdo ne vé, koliko abotnega in napačnega si prosto ljudstvo ravno o teh živalih pripoveduje? Nekaterim med njimi pripisuje čeznatorne moči. druge si domišljeje kolikor mogoče skrivnostne in pošastne; na nekatere osnuje mnogo vraž in predsodkov — vse to le zaradi tega, ker jih bliže ne pozna. Zato je bila g. pisatelju skrb, v tem snopiču temeljito in mikavno opisavati, kako golazen živi in kaj dela, katera je človeku na korist in katera na kvar in škodo itd. Nadejamo se, da bode tudi ta knjižica podučna in kratkočasna za vse vrste družbinih udov; zlasti bode ustregla učiteljem in učencem ljudskih šol. Opis pojasnuje 33 lepih podob. — „Koledar“ bode do 20. t. m. dotiskan. Razun imenika in navadnih oznanil obsega sledeče berilo: 1. Domači poduk o novi meri in vagi. 2. Povest: Deveterih enega. 3. Životopis: Jan. Sobieski, Poljski kralj. 4. Naravoslovno razpravo: O zvezdah repaticah. 5. Potopisne črtice: Pogled na Notranjo-Kranjsko in 6. Besedo: Slovenskim fantom.

Redna razpošiljatev knjig se prične z mesecem avgustom; le gg. poverjeniki po glavnih mestih dobé knjige še v tem mesecu, da jih razdelijo, predno nastopijo šolski pragniki („Besed.“)

— *Iz Siseka* nam pišejo, da je dunajski „polóm“ tudi na Hrvaškem marsikako nesrečo vzročil. Nad štacunami nabite table kažejo, da so prišli nekateri trgovci ob vse.

— *Za zvonove na sv. Gori so darovali*; farmani in vikar v Cerovem 150 gl.; farmani v Kozani 50 gl. 10 kr. (med njimi: Karličevi 6 gl.; Simčič Miha 5 gl.; Simčič Jos. 2 gl.; Jakončič Jos. 2 gl.; Budin Karol 2 gl.; Podžegnar 2. gl.; č. g. vikar 3 gl.

— *Za spominek na sv. Gori*: farmani v Kozani 5 gl.

— *Za spominek Val. Stani-ča* je daroval: č. g. Štef. Marinič, vikar v Cerovem 2 gold.

Listnica uredništva. G. S. F. Smo nekaj posneli na drugo Vam odgovorimo. Citateljem našega lista: Stavec nam je današnji „listek“ popolnem pokvaril. Tiskal nam je vse z enaki mi čerkami. Potrpite! „Blatovski list“ se je zadnjič prav dobro(?) zagovarjal. Častitamo! Lè tako naprej, bo že šlo.

Borsni kurzi na Dunaji 18. julija.

	gl. kr.
Enotni drž. dolg. v papirju . . .	68.15
„ „ „ srebro . . .	73.10
Drž. posojilo leta 1860 . . .	102.—
Akcije narodne banke . . .	980.—
Kreditne akcije . . .	225.—
London . . .	111.25
Napoleon d'or. . .	8.87
Cekini . . .	—.—
Adžjo srebra . . .	109.—

Tržna cena.

	gl. kr.
Pšenica . . .	3.05
Rež . . .	2.15
Ječmen . . .	4.20
Oves . . .	1.30
Koruza . . .	1.90
Fižol . . .	2.60
Krompir . . .	2.—
Seno . . .	1.30
Slama . . .	2.—

Oznanilo.

Vse narodne učitelje, svetnjake in duhovnike, goriškega okraja vabi v odborovem imenu podpisani, da se snidejo 7. avgusta t. l. točno ob 10½ zjutraj v Gorici pri „Lizi“ v posvetovanje o naslednjih točkah: 1. Krajni šolski svet, 2. Učni črtež za eno- in dvorazrednice, 3. Posamezni predlogi in nasveti. V ta namen pa treba, da se učitelji temeljito seznajajo z določbami šolskih postav od 8. februarja in 12. julija 1869. Temu in drugim bodočim shodom namera je za sedaj le ta, da se učitelji pripravljajo na bližajočo se okrajno konferencijo. Ako bi po naključni odbor izvolil si za zbirališče druge prostore, naznani se ta prememba v prihodnjem „Glasu.“

Vadniškim in tudi k drugim okrajem spadajočim učiteljem, Slovincem, javlja odbor, da mu bode v serčno veselje in odlično čast, ako se blagovole udeležiti shoda: več očíj več vidi. Bil bi memo tega vender enkrat čas, da se tudi na Primorskem učitelji, če ne drugo, že vsaj — bolje spoznajo mej sabo ter pokažejo, da niso zaostali za Štajerskimi in Kranjskimi tovariši tako verlo gibajočimi se ter združenimi močmi pospešujočimi razvoj narodnega šolstva.

V Gorici 15. julija 1873.

August Leban
c. k. učitelj.

P. n. gospodom posestnikom!

Podpisano ravnateljstvo vabi vse posestnike **k zavarovanji vsakovrstnih poljskih pridelkov, klaje in žita, spravljenega v kozolcih (stogih) ali v kopicah, proti škodi po požaru.**

„Prva občna zavarovalna banka Slovenija“ se nadeja tem obilnejše udeležbe pri zavarovanji pridelkov

ker se sklepaajo zavarovanja lahko na mesece in se s prav nizko premijo odvrnejo škode, ki bi utegnile nastati po požaru.

Zavarovalni oglasi se prejemaajo pri ravnateljstvu v Ljubljani v lastni hiši banke Slovenije „v Zvezdi“, kakor tudi pri vseh okrajnih zastopnikih, kjer se dobivajo društvena pravila, tarife in razjasnila.

V Ljubljani dne 15. julija 1873.

Ravnateljstvo „prve občne zavarovalne banke Slovenije“.